

LÂMIYYETÜ'L-ARAB'IN İLK TÜRKÇE TERCÜMESİ

MEHMET ÇALIŞKAN

Özet: Arap edebiyatının en büyük şairlerinden Şenferâ'nın "Lâmiyyetü'l-Arab" diye şöhret bulan şiiri pek çok dile tercüme edilmiştir. Bu çalışmada şiirin yeni keşfolunan ilk Türkçe tercümesi diğer tercümelemlerle mukayeseli ve tenkitli olarak neşrolunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şenfera, Lamiyyetü'l-Arab, Cahiliye şiiri, Arap edebiyatı, Arap şiiri

Abstract: Shanfara is one of the best poets of Arabic literature. His "Lamiyyat al-Arab" has been translated into many languages. In this work, Lamiyyat's first Turkish translation is bringing out.

Keywords: Shanfara, Lamiyyat al-Arab, Jahiliyya poetry, Arabic literature, Arabic poetry

GİRİŞ

Cahiliye devri şairlerinden Şenferâ, Yemenlidir¹. "Şenferâ" şairin lakabı olup "kalın dudaklı" manasındadır. Bazı kaynaklarda gerçek adının Sâbit² veya Amr³ olduğu yazılmışsa da, bu isimlerin Şenferâ'nın "sa'âlik"⁴ (fakirler) zümresinden yoldaşları Teebbeta Şerran (Sâbit b. Câbir) ve Amr b. Berrâk'a ait olduğu anlaşılmaktadır⁵. Katip Çelebi ise künyesini şöyle vermektedir⁶: eş-Şenfera b. el-Evs b. el-Hucr b. el-Hayyû b. el-Ezd b. el-Gavs b. Bint ez-Zeyd b. el-Kehlân b. es-Sebâ.

---

¹Buna rağmen Kuzey Arabistan kabilesi Benû Salâman arasında yetiştiği için şiirlerinde Kuzey Arabistan dili hâkimdir. bkz. Brockelmann, Geschichte der arabischen Litteratur, Supplement I, s. 52.

²Bağdatlı İsmail Paşa, Hediyyetü'l-ârifîn, esmâ'ü'l-müellifin ve âsârü'l-musannifin, haz. Rifat Bilge – İbnülemin Mahmud Kemal İnal, MEB, İstanbul 1951, C. I, s. 246; Luis Şeyho, Mecânî'l-Edeb fi Hadâiki'l-Arab, Beyrut 1899, C. VI.

³Şenferâ'nın Divan'ı "Amr b. Mâlik" adıyla neşrolunmuştur: Divanu's-Şenferâ, haz. Emîl Bedî' Ya'kûb, Dâru'l-Kitâbu'l-Arabî, ikinci basım, Beyrut 1417/1996. Kitapta gerçek adına dair görüşler mukayese edilmiştir. bkz. Divanu's-Şenferâ, s. 9.

⁴Yağmacılık yapan ve bunları şiirlerinde anlatan kişilere verilen ad.

⁵Süleyman Tülücü, "Şenferâ", DİA, 2010, C. 10, s. 535.

⁶Mustafa ben Abdallah, Lexicon Bibliographicum et Encyclopaedicum, haz. Gustavus Fluegel, Londra 1850, C. V, s. 295.

Şenferâ, Arapların “Addâîn” (hızlı koşanlar) diye tesmiye ettiği şairlerdendir. Araplar arasında “أعدى من الشنفرى” (Şenferâ’dan daha hızlı) sözü darbimesel olmuştur⁷.

Rivayete göre Şenferâ çocukken ailesi ile birlikte Kuzey Arabistanlı Benû Salâman kabilesine esir düşmüş, onların arasında yetişmiş ve sonrasında esir mübadelesi ile kendi kabilesine dönmüştür. Benû Salâman’dan bir kızla evlenmek istemiş, fakat kızın babası tarafından hakarete uğramıştır. Bunun üzerine Benû Salâman’dan yüz kişi öldürerek intikam almaya yemin eden Şenferâ, doksan dokuz kişiyi öldürmüş, yüzüncü kişi ise onu gözünden yaralamış ve kovalamaca sonunda Şenferâ öldürülmüştür. Fakat kâtillerden biri kafatasını çiğnerken ayağına kemik batarak ölmüş, böylece Şenferâ’nın yüz kişi öldürme ahdi gerçekleşmiştir⁸.

Şenferâ, bir şiirinde dediğine göre ölünce gömülmek istemiyordu⁹. Ölümü üzerine kız kardeşinin oğlu ve yoldaşı Teebbeta Şerran tarafından bir mersiye yazılmıştır¹⁰.

68 beyitlik¹¹ Lâmiyye, bahr-i tavîlle (feûlün mefâilün feûlün mefâilün) yazılmıştır.

Hekimbaşı Behcet Mustafa Efendi, İzzet Molla’ya hicven yazdığı şiirde¹²:

“Sana nisbetle Gevherî şair
Şenferâ vü Ferezdak olmuştur
İzzetâ eski kırdığın câmlar
Değişip şimdi bardak olmuştur”

Ziya Paşa, “Mukaddime-i Harâbât”ta¹³:

⁷ el-Meydani, Arabum Proverbia, haz. George Wilhelm Freytag, Bonn 1839, C. II, s. 152.

⁸ Şenferâ, Lâmiyyetu'l-‘Arab, trc. Yusuf Cemil Ararat, nşr. Mustafa Sabri Sözeri, Osman Yalçın Matbaası, İstanbul 1962, s. 3-4.

⁹ Abu Temmam, Hamasa, trc. Friedrich Rückert, Stuttgart 1846, C. I, s. 180; Clement Huart, A History of Arabic Literature, New York 1903, s. 20.

¹⁰ Divanu Şenferâ, s. 13-15.

¹¹ Genelde 68 beyit olduğu kabul edilirse de, matbu Divan’ında şiir 69 beyitten müteşekkildir. Burada fazla olarak 14. beyit:

وَأَعْدُو خَمِيصَ الْبَطْنِ لَا يَسْتَقِرُّنِي

İki beyitlik ve “أعدى من الشنفرى” şeklinde. bkz. Divanu Şenferâ, s. 58-73.

¹² Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C. II, s. 718.

¹³ Ziya Paşa, Mukaddime-i Harâbât, Matbaa-i Ebuuzziya, İstanbul 1311, s. 99.

“Lâmiyye-i Şenferâ edebdir
Me’ mûr-ı te’ allumu Arab’ dır”

Yahya Kemal, “Hayali Söyleniş” şiirinde¹⁴:
“Vaktiyle kızlar ağılığı etmiş Gazanfer Ağa
Meclislerinde Nâbiga, Anter, Şenferâ

Dîğەر Arab kasîde-serâlar da muttasıl
Yâlel terennümüyle okurmuş fasıl fasıl”
diyerek Şenferâ’yı över.

Şiirin 8 beyti Bağdadlı Muhammed Fehmi tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir¹⁵. Harputlu Mehmed Kemaleddin tarafından da tercüme edildiği söyleniyorsa da, basılmamıştır ve ne zaman tercüme edildiği bilinmemektedir¹⁶. Bu sebeple Mustafa Faik’in tercümesi bilinen ilk Türkçe tam tercümedir.

Mütercim Mustafa Faik’in kimliği tesbit olunamamıştır. Cumhuriyet devrinde milletvekilliği ve Dahiliye Vekilliği yapan Mustafa Faik Öztrak, tercümenin mukaddimesinde geçen tarihte Edirne’de görevli idi. Mülkiye’de Arapça okutuluyorsa da, Mustafa Faik’in Arapça bildiğine dair kayıt yoktur.

LÂMİYYETÜ’L-ARAB

Lâmiyyetü’l-Arab havi olduğu dakayık-ı şairane, hakayık-ı hekimane, maani-i merdane nokta-i nazarından kaiminin hayat-ı şanisi ve saha-yı belagatte birçok âsâr-ı kıymetdarın üssü’l-mebânisi olmuş âsâr-ı muhallide-i Arab’dan bir nadire-i rüzgardır. Uluvv-i kadrine burhan olarak yalnız Hazret-i Zemahşerî tarafından “A’cebü’l-‘Aceb” namıyla şerh ve tafsil edilmiş olduğunu söylemek kâfidir. Bu tercüme ise “A’cebü’l-‘Aceb”den müstahrec olduğu için âlem-i matbuata takdim etmekte tereddüd etmedim¹⁷. Çünkü o

---

¹⁴ Yahya Kemal Beyatlı, “Hayali Söyleniş”, Kendi Gök Kubbemiz, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 1974, s. 169.

¹⁵ Bu 8 beyit şiirin 3, 4, 21, 22, 23, 24, 51 ve 52 numaralı beyitleridir. bkz. Bağdadlı Müderriszade Muhammed Fehmi, Tarih-i Edebiyyat-ı Arabiyye Cahiliyye Devri, C. I, İstanbul 1332, Matbaa-i Amire, s. 359-362.

¹⁶ İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, Dergah Yayınları, İstanbul 1988, C. II, s. 854; İshak Sunguroğlu, Harput Yollarında, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı, İstanbul 1959, C. II, s. 173.

¹⁷ Matbuat âlemine takdim edildiği söyleniyorsa da, bu tercümenin daha evvel neşrolunduğuna dair bir bilgi bulunamamıştır.

şerhten aldığım manayı Türkçeye kalb etmiş olmaktan başka bir şey yapmadım. Vallahü hüve'l-hâdî.

A'cezü'l-ibâd Mustafa Fâik

Edirne 15 Kânûn-ı evvel 1325¹⁸

- 1) أَقِيمُوا بَنِي أُمِّي صُدُورَ مَطِيئِكُمْ
فَأَيِّي إِلَى قَوْمِ سِوَاكُمْ لِأَمِيلُ

Kardaşlar hayvanlarınızı hazır ediniz. Eğer böyle ihmal üzere kalacaksanız, ben başka bir kavme meylederim.

- 2) فَقَدْ حُمَّتِ الْحَاجَاتُ وَاللَّيْلُ مُقْمِرٌ
وَشَدَّتْ لِبَطِّيَاتٍ مَطَابَا وَأَرْحَلُ

Şimdi iş görececek vakittir; gece mehtab; âlât ve edevât beyhude değil, makâsıdı için ihzar olunmuştur.

- 3) وَفِي الْأَرْضِ مَثَايِلُ الْكَرِيمِ عَنِ الْأَدَى
وَفِيهَا لِمَنْ خَافَ الْقَلَى مُتَعَزِّلُ

Rûy-i zeminde erbab-ı kerem için ezâdan ba'ûd mekan, buğz ve a'dâvetten ihtiraz edenler için cây-i uzlet bulunur.

- 4) لَعَمْرُكَ مَا بِالْأَرْضِ ضَيْقٌ عَلَى أَمْرِي
سَرَى رَاغِبًا أَوْ رَاهِبًا وَهُوَ يَعْجَلُ

Emin olunuz ki ister ümid, ister havf sâikasıyla azm-i sefer eden, aklı başında bir merd için rûy-i arzda darlık olmaz.

- 5) وَلِي دُونَكُمْ أَهْلُونَ : سَيِّدٌ عَمَلَسُ
وَأَرْقَطُ زُهْلُولٌ وَعَرَفَاءُ جَبِيَالُ

Benim sizden başka enislerim var ki tiz-reftar kurtlar, cest ü çalak kaplanlar, cesim sırtlanlardır¹⁹.

- 6) هُمُ الْأَهْلُ لَا مُسْتَوْدِعَ السَّيْرِ دَائِعٌ
لَدَيْهِمْ وَلَا الْجَانِي بِمَا جَرَّ يُخَذَلُ

Bunlar o yârândır ki aralarında, ne tereddî edilir ne ifşa olunur, ne de hata edenler rüsvay olur.

- 7) وَكُلُّ أَبِيِّ بَاسِلٌ غَيْرَ أَنِّي
إِذَا عَرَضْتُ أَوْلَى الطَّرَائِدِ أَبْسَلُ

Her biri metanet ve besaletle mütehallîdir; bir taraftan atlılar görüldüğü zaman ben daha ziyade besalet gösteririm.

- 8) وَإِنْ مُدَّتْ الْأَيْدِي إِلَى الرَّادِ لَمْ أَكُنْ

¹⁸ 28 Aralık 1908

¹⁹ Şiiri İngilizceye tercüme ve şerh eden Redhouse “kurt, kaplan ve sırtlan”ın Teebbeta Şerran, Amr b. Berrâk ve başka bir yoldaşa kinaye olduğu kanaatindedir. bkz. The L-Poem of the Arabs, Londra 1881, s. 10.

- بَأَعَجَلِهِمْ إِذْ أَجْسَعُ الْقَوْمَ أَعْجَلُ
Ta'âma el uzatıldığı zaman ben acele etmem. Çünkü açgözlüler acele ederler.
- 9) وَمَا ذَاكَ إِلَّا بَسْطَةً عَنْ تَفَضُّلٍ
عَلَيْهِمْ وَكَانَ الْأَفْضَلُ الْمُنْفَضِلُ
Bu ahvalim sade onlara karşı iltizam-ı fazilet etmiş olmak içindir.
- 10) وَإِنِّي كَفَانِي فَقَدْ مَنْ لَيْسَ جَارِيًا
بِحُسْنَى وَلَا فِي قُرْبِهِ مُتَعَلِّقُ
İhsanı olmayanlarla muaşeretlerinde hayır olmayanların yerine benim için
- 11) ثَلَاثَةٌ أَصْحَابِ فُوَادٍ مُشَبَّحٍ
وَأَبْيَضُ إِصْلَابٍ وَصَفْرَاءُ عَيْطَلُ
üç yâr-ı sâdık kâfidir ki biri şecaatli bir kalp, diğeri mücella bir kılınç, üçüncüsü de onurdan bir yaydır.
- 12) هَتُوفٌ مِنَ الْمَلْسِ الْمَثُونِ تَزِيئُهَا
رَصَائِعُ قَدْ نَيْبَطَتْ إِلَيْهَا وَمَحْمَلُ
Bir yay ki mücellâ ve metin ve mürekkebat-ı mihmeli (yani kayış) müzeyyen olarak
- 13) إِذَا زَلَّ عَنْهَا السَّهْمُ حَنَّتْ كَأَنَّهَا
مُرْرًا عَجَلَى تُرْنُ وَتُعُولُ
ok atıldığı zaman felaketzede bir kadın gibi hazin hazin enîn eyler.
- 14) وَلَسْتُ بِمُهَيِّفٍ يُعْتَبِي سَوَامَهُ
مُجْدَعَةً سُقْبَانُهَا وَهِيَ بُهْلُ
Çabuk çabuk susayanlardan değilim ki onlar gibi develerimi yemle besleyeyim de yavrularının gıdası fena olsun. Ben develerimi sebük ve serbest olarak uzaklara sevk eder yayarım.
- 15) وَلَا جُبَّابٍ أَكْهَى مُرَبِّ بَعْرَسِهِ
يُطَالِغُهَا فِي شَأْنِهِ كَيْفَ يَفْعَلُ
Korkak değilim; zebûn-ı keder olmam; daima önde zevcesiyle oturup umûr u hususatını onun reyiyile tedbir edenlere de benzemem.
- 16) وَلَا حَرَقٍ هَيْقٍ كَأَنَّ فُوَادَهُ
يَظَلُّ بِه الْمَكَاءُ يَعْلو وَيَسْفُلُ

- Devekuşlarını²⁰ andırırcasına telaşım yoktur. Kalbim, bir aşağı bir yukarı uçan kuşları²¹ tasvir edercesine çırpınmaz.
- 17) وَلَا خَالِفٍ دَارِيَّةٍ مُتَعَزِّلٍ
وَيَرُوحُ وَيَعْدُو دَاهِنًا يَتَكَلَّلُ
Haneperver dükkan-ı nan u ni'amîden değilim. Onlar gibi sabah akşam ıtriyat istimaliyle meşgul olamam.
- 18) وَلَسْتُ بِعَلِّ شَرُّهُ دُونَ خَيْرِهِ
أَلْفَ إِذَا مَا رُغْتَهُ اهْتِاجَ أَغْزَلٍ
Şerri hayrına hâil bir biçimsiz de değilim ki öyle olanları bir korkutacak olsanız aczlerinden silahlarını bile terk ederek firar ederler.
- 19) وَلَسْتُ بِمُخَيَّرِ الظَّلَامِ إِذَا انْتَحَتِ
هُدَى الْهُوجَلِ الْعَسِيفِ يَهْمَاءَ هُوَجَلٍ
Yolu izi belli olmadan تنها-nişîn²² çöllere müsadif oldukça telaşlı ahmaklar gibi zulemat içinde şaşırım.
- 20) إِذَا الْأَمْعَزُ الصَّنَوَانُ لَاقَى مَنَاسِمِي
تَطَايَرَ مِنْهُ قَادِحٌ وَمُفَلَّلٌ
Öyle yürürüm ki ayağımın altına taş tesadüf ettikçe şerareler saçılır.
- 21) أُدِيمُ مِطَالَ الْجُوعِ حَتَّى أُمَيْتَهُ
وَأَضْرِبُ عَنْهُ الذِّكْرَ صَفْحًا فَأُدْهَلُ
Açlığın tazyikatına karşı ağır davranırım. Tesiratını imate ederim. Lisanıma almam, zuhul ederim.
- 22) وَأَسْتَفْتُ تُرْبَ الْأَرْضِ كَيْلًا يَرَى لَهُ
عَلِيٍّ مِنَ الطَّوْلِ امْرُؤٌ مُتَطَوَّلٌ
Yerden toprak alır yerim; ta ki ehl-i itminan olan bir kimse o yediğim şey için bana minnet etmesin.
- 23) وَلَوْلَا اجْتِنَابُ الدَّامِ لَمْ يُلْفَ مَشْرَبٌ
يُعَاشُ بِهِ إِلَّا لَدَيَّ وَمَأْكَلٌ
Eğer ar mani olsa idi emr-i maişette yiyecek ve içecek tedariki herkesten ziyade benim için âsân olurdu.
- 24) وَلَكِنْ نَفْسًا مَرَّةً لَا تُقِيمُ بِي

²⁰ “Heyq”, “zalim” yani erkek devekuşu manasındadır.

²¹ “Mükkâ” (ışık) kuşu, “çobanalatan” kuşudur. Redhouse da bu kanaattedir. bkz. The L-Poem of the Arabs, s. 17, 27. Ararat’ın “serçe” diye çevirmesi hatalıdır. bkz. Şenferâ, Lâmiyyetu'l-‘Arab, trc. Yusuf Cemil Ararat, nşr. Mustafa Sabri Sözeri, s. 12.

²² Kelime ilk iki harfin noktaları yer değiştirilerek ثين gibi yazılmıştır. Böyle bir kelime yoktur. Mana gereği “nişîn” olmalıdır.

- على الذام إلا ريثما أتحوّل
Lakin nefsim anıddir, ar çekemez; meğer ki ben mâni göreyim.
- 25) وَأَطْوِي عَلَى الْخَمَصِ الْحَوَايَا كَمَا انْطَوَتْ
خُبُوطُهُ مَارِي تَغَارُ وَتُقْتَلُ
Açılığa öyle katlanırım ki sımsıkı berkilmiş bir sicim kesilirim.
- 26) وَأَعْدُو عَلَى الْقَوْتِ الرَّهِيدِ كَمَا غَدَا
أَزْلُ تَهَادَاهُ التَّنَائِفَ أَطْحَلُ
Az bir kemikle iktifa ederim nitekim sahra-be-sahra dolaşan zayıf
cılız sırtlanlar da cüz'i bir şeyle tagaddi ederler.
- 27) غَدَا طَاوِيًا يُعَارِضُ الرِّيحَ هَافِيًا
يَحُوتُ بِأَذْنَابِ الشَّعَابِ وَيُعَسِّلُ
Ertesi günü rüzgarla yarışircasına yine aç karna dağlarda sel
yarıklarında koşar dururlar.
- 28) فَلَمَّا لَوَاهُ الْقَوْتُ مِنْ حَيْثُ أَمَهُ
دَعَا فَأَجَابَتْهُ نَظَائِرُ نُحْلُ
Biraz yiyecek umduğu yerlerden de mahrumen döndüğü vakit bir
sayha koparır, o sayhasına yine kendi gibi lâgarlar mukabele eder.
- 29) مُهَلَّلَةٌ شَيْبُ الْوُجُوهِ كَأَنَّهَا
قِدَاخٌ بِأَيْدِي يَاسِرٍ تَتَقَلَّقُلُ
O sayha edenler bir derece zayıf ve nahifdirler ki adeta keşidecilerin
titrek ellerindeki piyango okları gibi lerzan bulunurlar.
- 30) أَوْ الْخَشْرَمُ الْمُبْعُوثُ حَنَحَتْ دَبْرَهُ
مَخَابِيضُ أُرْدَاهُنَّ سَامٍ مُعَسِّلُ
Yahud peteklerine, balcılarının yukarıdan daldıkları aletle, cemaatleri
kaçırılınca telaş ve lerziş gösteren arıbeyleri gibi olurlar.
- 31) مُهَرَّتَةٌ فُوهُ كَأَنَّ شُدُوقَهَا
شُفُوقُ الْعِصِيِّ كَالْحَاتِّ وَبُسْلُ
Ağızlarını geniş geniş açarak çirkin ve korkunç bir manzara alırlar.
- 32) فَصَنَجَ وَضَنَجَتْ بِالْبِرَاحِ كَأَنَّهَا
وَأَيَّاهُ نُوحٌ فَوْقَ عَلْيَاءِ نُكُلُ
Füşhat-abad sahrada birinin sayha etmesiyle hepsi birden öyle bir
sayha koparırlar ki insan, yüksek yerlerde matemzede kadınlar
nevha ediyor sanar.
- 33) وَأَعْضَى وَأَعْضَبَتْ وَأَنْسَى وَأَنْسَتْ بِهِ
مَرَامِيْلُ عَزَّاهَا وَعَزَّتْهُ مُزْمِلُ
Sonra gözlerini kapar fıkdan ile hep bir halde buldukları halde
yekdiğeri fakirane taziye ederler.

- 34) شَكَا وَشَكَتْ ثُمَّ ارْعَوَى بَعْدُ وَاِرْعَوَتْ
وَاللَّصْبِرُ إِنْ لَمْ يَنْفَعِ الشُّكُوْهُ أَجْمَلُ
Hallerini birbirlerine şikayet eder sonra şikayetten keff-i lisan ederler. Çünkü şekvadan bir fayda olmayacak olursa sabretmek pek güzel olur.
- 35) وَفَاءَ وَفَاءَتْ بِإِدْرَاتٍ وَكُلَّهَا
عَلَى نَكْظٍ مِمَّا يَكَاتِبُ مُجْمِلُ
Nihayet hep birden dönerler, meşum tutulacak şeylere ihtimam ile yekdiğere ibraz-ı cemile ederler.
- 36) وَتَشْرَبُ أَسَارِي الْقَطَا الْكُدْرُ بَعْدَمَا
سَرَتْ قَرِيْبًا أَحْنَاوَهَا تَتَصَلَّصَلُ
Su aramak için gece perdaz ederek etrafı pür-gıriv eden katâ kuşları (kalkuyruk denilen kuştur)²³ benden artan suyu içerler.
- 37) هَمَمْتُ وَهَمَّتْ وَابْتَدَرْنَا
وَأَسْدَلْتُ وَشَمَّرَ مِيِّي فَارِطٌ مُتْمَهْلُ
Ben de ihtimam ettim, onlar da. Müsabakaya başladık. Kanatlarını açabildiklerine açarlar. En ileri giden yine ben olurum.
- 38) قَوْلَيْتُ عَنْهَا وَهِيَ تَكْبُو لِغَفْرِهِ
يُبَيِّثِرُهُ مِنْهَا دُقُونٌ وَخَوْصَلُ
Ben sudan döndüm. Onlar henüz nüzul ederek ağızlarıyla kursaklarını doldurmaya başladılar.
- 39) كَأَنَّ وَعَاَهَا حَجْرَتَيْهِ وَحَوْلَهُ
أَضَامِيْمٌ مِنْ سَفْرِ الْقَبَائِلِ نُزْلُ
Suyun etrafındaki gürültülerinden, adeta seferber kabail mütevâliyen bir yere iniyorlar zannolunur.
- 40) تَوَافَيْنَ مِنْ سَتَّى إِلَيْهِ فَضَمَّهَا
كَمَا ضَمَّ أَدْوَادَ الْأَصَارِيْمِ مِنْهَلُ
Cihât-ı muhtelifeden onlar böyle vürud ettikçe, deve sürüleri gibi subaşında dolandılar.
- 41) فَغَبَّ غِشَانِشَا ثُمَّ مَرَّتْ كَأَنَّهَا
مَعَ الصُّبْحِ رَكْبٌ مِنْ أَحَاطَةِ مُجْفَلُ

²³ Ceviz – Çöğenli, “qatâ” kuşu için “boz bağırtlak” demiştir. bkz. s. 30. Fakat bu kuşun tam karşılığı “kalkuyruk bağırtlağı” olmalıdır, çünkü bu kuşun Latince adı “Pterocles alchata”dır ve “qatâ”ya benzer bir ses çıkarmaktadır. bkz. Jacob, George, Schanfara-Studien, C. I, Münih 1914, s. 73.

Acele acele su içtikten sonra Uhâza²⁴ kabilesinden bir fırka-yı süvaran sabahleyin geçiyormuş gibi çekilir giderler.

- 42) وَالْفُ وَجَةَ الْأَرْضِ عِنْدَ أَفْتَرِاشِهَا
بِأَهْدَأُ تُنْبِيهِ سَنَاسِينُ فُحْلُ

Ben kuru kemiklerime dayanarak kuru yerlerde serilip yatmaya da me'lufum.

- 43) وَأَعْدِلُ مَنْحُوضاً كَأَنَّ فُصُوصَهُ
كَعَابٍ دَحَاها لَاعِبٍ فَهِيَ مُمَّلُ

Başımın altına mütereddi kollarımı yastık ederim; o kollar ki mefâsılı oyuncuların attıkları aşıklar gibi dik dik dururlar.

- 44) فَإِنْ تَبْتَيْسَ بِالشَّنْفَرَى أَمْ قَسَطَلِ
لَمَّا اعْتَبَطْتُ بِالشَّنْفَرَى قَبْلَ أَطْوَلُ

Eğer harb ü darb²⁵ şimdi Şenfera'nın firakiyle mahzun oluyorsa vaktiyle Şenfera'nın vücuduyla mağbut olduğu günler daha çoktur.

- 45) طَرِيدُ جَنَائِاتِ تَيَاسِرْنَ لَحْمَهُ
عَقِيرَتُهُ لِأَيِّهَا حَمَّ أَوْلُ

Şenfera uzaklara çekilmiştir. Cinayetler biçarenin etlerini eritti. Ya en ibtida onu ta'n eden hangisidir?

- 46) تَتَّامُ إِذَا مَا نَامَ يَقْطَى عُيُونُهَا
جَنَائاً إِلَى مَكْرُوهِهِ تَتَّعَلُّ

Şenfera uyuduğu zaman o cinayetler de uyursa da gözleri uyanıktır; Şenfera'yı müteezzi edecek şeyler taharrisinde bulunurlar.

- 47) وَالْفُ هُمُومٍ مَا تَرَّالُ نَعُودُهُ
عِيَاداً كَحَمَى الرَّبْعِ أَوْ هِيَ أَنْقَلُ

²⁴ Zemaşerî'nin izahına göre Yemenli bir kabiledir. Zemaşerî, Kitâbu A'cebü'l-'Aceb, Kahire 1328, s. 43. Redhouse manasını anlayamamıştır. bkz. a.g.e., s. 30.

²⁵ "Qastel", "cenk eder iken çıkan toz" demektir. bkz. Ahterî Mustafa Efendi, Ahterî-i Kebir, haz. Ahmet Kırkkılıç – Yusuf Sancak, TDK Yayınları, Ankara 2009, s. 479. Böylece "ummu qastel" o tozu doğuran cenk, harb manasına gelir. Redhouse ise mehazı olan Silvestre de Sacy tarafından "la guerre" (harb) diye tercüme edilmesine rağmen (bkz. Silvestre de Sacy, Chrestomathie arabe, 1826, C. II, s. 342, 379) bu ifadeyi "the mother of Qastel" şeklinde tercüme etmiştir. bkz. a.g.e., s. 26. Redhouse, "Qastel"i Şenfera'nın öldürdüğü biri ve "Ummu Qastel"i de onun öç almak isteyen annesi olarak düşünmüştür. Şiiri Almancaya tercüme eden Friedrich Rückert bu ifadeyi Arab savaş tanrıçası ("eine arabische Bellona") olarak anlamıştır. bkz. Abu Temmam, Hamasa, trc. Friedrich Rückert, Stuttgart 1846, C. I, s. 186. Şenfera hakkında tedkik yapan George Jacob ise cin veya çakal olabileceğini söylemiştir. bkz. Jacob, George, Schanfara-Studien, C. II, Münih 1915, s. 30-31.

- Şenfera'nın başından derd ü mihnet eksilmez. Nitekim insana humma-yı murabba²⁶ musallat olur. Şu kadar var ki derd ü mihnet daha beter.
- 48) إِذَا وَرَدَتْ أُصْدَرُثُهَا تَمَّ إِنَّهَا
تَنْتُوبُ فَنَأْتِي مِنْ تُحَيْثُ وَمِنْ عَلُ
Derd ü mihnet vürud ettikçe ben defederim. Lakin sonra döner zîr u bâlâdan tehazüm eder.
- 49) فَمَا تَرَيْنِي كَائِنَةَ الرَّمْلِ ضَاجِحِيَا
عَلَى رِقَّةٍ أَحْفَى وَلَا أَتَّعَلُ
Beni yılan gibi üryan, nahif, yalınayak görmeniz
- 50) فَإِنِّي لَمَوْلَى الصَّبْرِ أَجْتَابُ بَرَّهُ
عَلَى مِثْلِ قَلْبِ السَّمْعِ وَالْحَزْمِ أَفْعَلُ
benim veliyyü'l-sabr olarak sabrı küh ettiğimden, arslan yürekli olduğumdan, hazm ve ihtiyat üzere kadem bastığımdandır.
- 51) وَأُعِدُّمُ أَحْيَانَا وَأُغْنَى وَإِنَّمَا
يَسْأَلُ الْعِنَى ذُو الْبُعْدَةِ الْمُنْبَدِّلُ
Kâh gani olurum kâh fakir. Nefsini esirgemeyip ihtiyar-ı bu'd u mesafe edenler de nâil-i gına olur.
- 52) فَلَا جَزَعُ مِنْ خَلَّةٍ مُتَكَثِفَتْ
وَلَا مَرِحٌ تَحْتَ الْعِنَى أَتَخَيَّلُ
Fakr u zarurette meskenet göstermem kimseye halimi söylemem. Zengin olunca da sevinmem ve tekebbür eylemem.
- 53) وَلَا تَزْدَهِي الْأَجْهَالُ جَلْمِي وَلَا أَرَى
سَوْوَلَا بِأَعْقَابِ الْأَقَاوِيلِ أُئْمِلُ
Cühela benim hilmimi istihfaf etmeye meydan bulmaz. Bir kimse benden bir şey sual etmeye cesaret edemez. Âlimin sözünü sermaye-yi nemime etmem²⁷.
- 54) وَآيِلَّةٌ نَحْسٍ يَصْطَلِي الْقَوْسَ رَبُّهَا
وَأَقْطَعُهُ اللَّاتِي بِهَا يَنْتَبِلُ

²⁶ “Quartana sıtması” olarak bilinen ve 4 günde bir nükseden ateşli hastalık.

²⁷ Bu beytin tercümesi hatalıdır, Zemahşerî de yanlış şerh etmiştir. bkz. Zemahşerî, s. 84. Buradaki “echâl” kelimesi cehl’in (câhil’in değil) çoğuludur ve bilgisizlik manasında değildir. Hilm’in zıddı olarak zorbalığı, vahşiliği, barbarlığı ifade eder. bkz. Ignaz Goldziher, “What is Meant by Al-Jahiliyya”, Muslim Studies, trc. C. R. Barber – S. M. Stern, Aldine Publishing Company, Chicago 1967, C. I, s. 204. Bu sebeble doğru ifade “Zorbalıklar benim vakarımı bozamaz” olmalıdır. Bazı nüshalarda “echâl” yerine “etmâ” (tama'nın çoğulu) kelimesi geçmektedir. bkz. Redhouse, s. 18.

- Kavsi ve sihâmı yakıp ateşiyle ısınacak derece soğuk musibetli geceler olur ki
- 55) دَعَسْتُ عَلَى غَطَشٍ وَبَغْشٍ وَصُحْبَتِي
سُعَارٌ وَإِرْزِيْزٌ وَوَجْرٌ وَأَفْكَالٌ
ben öyle gecelerde karanlıkta yağmur altında yola çıkarım. Yanımda refik olarak açlık, soğuk, dehşet ve yıldırımdan başkası olmaz.
- 56) فَأَيْمْتُ نِسْوَانًا وَأَيْمْتُ الْإِدَّةَ
وَعُدْتُ كَمَا أُبْدَأْتُ وَاللَّيْلُ الْبَيْلُ
Bana mensub kadınları dul ve çocukları yetim kalmak muhâtarasında bırakarak gittim ve gittiğim gibi yine daha karanlık bir gecede avdet ettim.
- 57) وَأَصْبَحَ عَنِّي بِالْعَمِيصَاءِ جَالِسًا
فَرِيْقَانِ: مَسْؤُولٌ وَأَخْرُ يُسْأَلُ
Necd kıt'asında Gumeysâ sakinleri²⁸ iki fırka olup beni birbirlerine sual etmişler.
- 58) فَقَالُوا: لَقَدْ هَرَّتْ بِلَيْلٍ كِلَابِنَا
فَقُلْنَا: أَذُنْبُ عَسَّ أَمْ عَسَّ فُرْعُلُ
Dediler “Gece köpeklerimiz havlamaya başlayınca acaba kurt mu dolaşiyor sırtlan mı dedik”.
- 59) فَلَمْ يَكْ إِلَّا نُبَاءٌ ثُمَّ هَوَمَتْ
فَقُلْنَا: قَطَاةٌ رِيْعٌ أَمْ رِيْعٌ أَجْدَلُ
“Lakin sade bir def” a bağırsıp sonra sustukları için dedik ya katâ kuşları ürkmüştür ya bir şahin.”
- 60) فَإِنْ يَكُ مِنْ جَبِّ لِأَبْرَحَ طَارِقًا
وَإِنْ يَكُ إِنْسًا مَا كَهَا الْإِنْسُ تَفْعَلُ
“Eğer onlar da değil de bir cin ise belalar mübareği. İnsan olsa, insan da böyle yapmaz.”
- 61) وَيَوْمَ مِنَ الشَّعْرَى يَدُوبُ لِعَابُهُ
أَفَاعِيهِ فِي رَمَضَائِهِ تَتَمَلَّمُ
Şimdi harareten her şey müzâb oluyor gibi bir manzara vererek yılanları âteşin kumlar içinde büküm büküm kıvıran yaz günlerinden bir gün²⁹

²⁸ Gumeysâ, Halid b. Velid tarafından fethedilmişti ve sakinleri Benî Cezîme kabilesi idi. bkz. Abdülkerim Özeydin, “Cezîme b. Âmir (Benî Cezîme b. Âmir)”, DİA, C. 7, s. 508. Redhouse hatalı olarak bu yerin belli olmadığını söylemiş ve “the faint light of dawn” (şafağın soluk ışığı) manasında yorumlamıştır. bkz. a.g.e., s. 30.

²⁹ Şi'râ yıldızı yaz aylarında görülür.

- 62) نَصَبْتُ لَهُ وَجْهِي وَلَا كِنَّ دُونَهُ
وَلَا سِثْرٌ إِلَّا الْأَتْحَمِيُّ الْمَرْعَبِلُ
ben o hararete ma'ruz kaldım. Ne bir mantom var idi, ne de yırtık bezden ibaret libasımdan başka bir setrem var idi.
- 63) وَصَافٍ إِذَا طَارَتْ لَهُ الرِّيحُ طَيَّرَتْ
لِبَائِدٍ عَنْ أَعْطَافِهِ مَا تُرْجَلُ
Bir de saçlarım uzamış omuzlarımı setretmekte bulunmuştu. Birçok zamanlar bakılmamış olduklarından adeta keçe gibi olarak rüzgar estikçe dağılmaz idi. Hep birden hareket ederdi.
- 64) بَعِيدٌ يَمَسُّ الدُّهْنَ وَالْقَلْبِيَّ عَهْدُهُ
لَهُ عَبَسٌ عَافٍ مِنَ الْغَسَلِ مُحْوَلُ
Tül müddet ne yağlanmış ve ne de bakılmış idi. Yıkılmaya yıkılmaya tamam bir senelik kir tutmuş idi.
- 65) وَخَرَقِي كَطَهْرِ التَّرْسِ قَفَرٍ قَطَعْتُهُ
بِعَامَلَتَيْنِ ، ظَهْرُهُ لَيْسَ يُعْمَلُ
Defaatle yaya olarak, tenha, penha öyle çöllerde kat'-i mesafe eyledim ki üzerlerinde atlılar da yürümemiştir.
- 66) وَ الْأَحْقَتْ أَوْلَاهُ بِأَخْرَاهُ مُوْفِيَا
عَلَى فَنَّةٍ أَفْعِي مِرَاراً وَأَمْتُلُ
O tenha çölleri bir baştan bir başa kat' ederken gah gah yüksek tepeler üzerinde dizlerimi diker oturur idim.
- 67) تَرُودُ الْأَرَاوِي الصُّحْمُ حَوْلِي كَأَنَّهَا
عَدَارَى عَلِيهِنَّ الْمَلَاءُ الْمُدْبِلُ
Ceylanlar, geyikler yaşmaklı benât gibi etrafımda dolaşırlardı.
- 68) وَيَرْكُدُنَّ بِالْأَصَالِ حَوْلِي كَأَنِّي
مِنَ الْعَصْمِ أَذْفَى يَنْتَحِي الْكَيْحَ أَعْقَلُ
Cibal-i menî'aya çekilen ceylan koçlarından biri de ben imişim gibi ba'de'z-zevâl hep benim yanımda ihtiba ederlerdi.

BİBLİYOGRAFYA

Abu Temmam, Hamasa, trc. Friedrich Rückert, Stuttgart 1846, C. I, s. 180-186

Ahterî Mustafa Efendi, Ahterî-i Kebir, haz. Ahmet Kırkkılıç – Yusuf Sancak, TDK Yayınları, Ankara 2009

Bağdadlı Müderriszade Muhammed Fehmi, Tarih-i Edebiyyat-ı Arabiyye Cahiliyye Devri, C. I, İstanbul 1332, Matbaa-i Amire, s. 359-362

Beyatlı, Yahya Kemal, “Hayali Söyleniş”, Kendi Gök Kubbemiz, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 1974, s. 169

Goldziher, Ignace, Klasik Arap Literatürü, trc. Azmi Yüksel – Rahmi Er, haz. Mehmet Akif Kireşçi, İmaj Yayınları, Ankara 1993

Huart, Clement, A History of Arabic Literature, New York 1903

İnal, İbnülemin Mahmud Kemal, Son Asır Türk Şairleri, Dergah Yayınları, İstanbul 1988, C. II, s. 853-855

Jacob, George, Schanfara-Studien, C. I-II, Münih 1914-1915

Jacob, George, Schanfaras Lamijat al-‘Arab, Kiel 1915

Jacob, George, Schanfaras Lamijat al-‘Arab, Hannover 1923

Mustafa ben Abdallah, Lexicon Bibliographicum et Encyclopaedicum, haz. Gustavus Fluegel, Londra 1850, C. V, s. 295-296

de Sacy, Silvestre, Chrestomathie arabe, 1826, C. II, s. 337-403

Sells, Michael A., Desert Tracings: Six Classic Arabian Odes by 'Alqama, Shanfara, Labid, 'Antara, Al-A'sha, and Dhu al-Rumma, Wesleyan University Press, Middletown 1989, s. 21-31

Shanfara, The L-Poem of the Arabs, trc. J. W. Redhouse, Londra 1881

Sözeri, M. Sabri, Şenferâ ve Lâmiyyetu'l-‘Arab, İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Yayınları: 5, İstanbul 1962

Stetkevych, Suzanne Pinckney, The Mute Immortals Speak, Cornell University Press, 2010

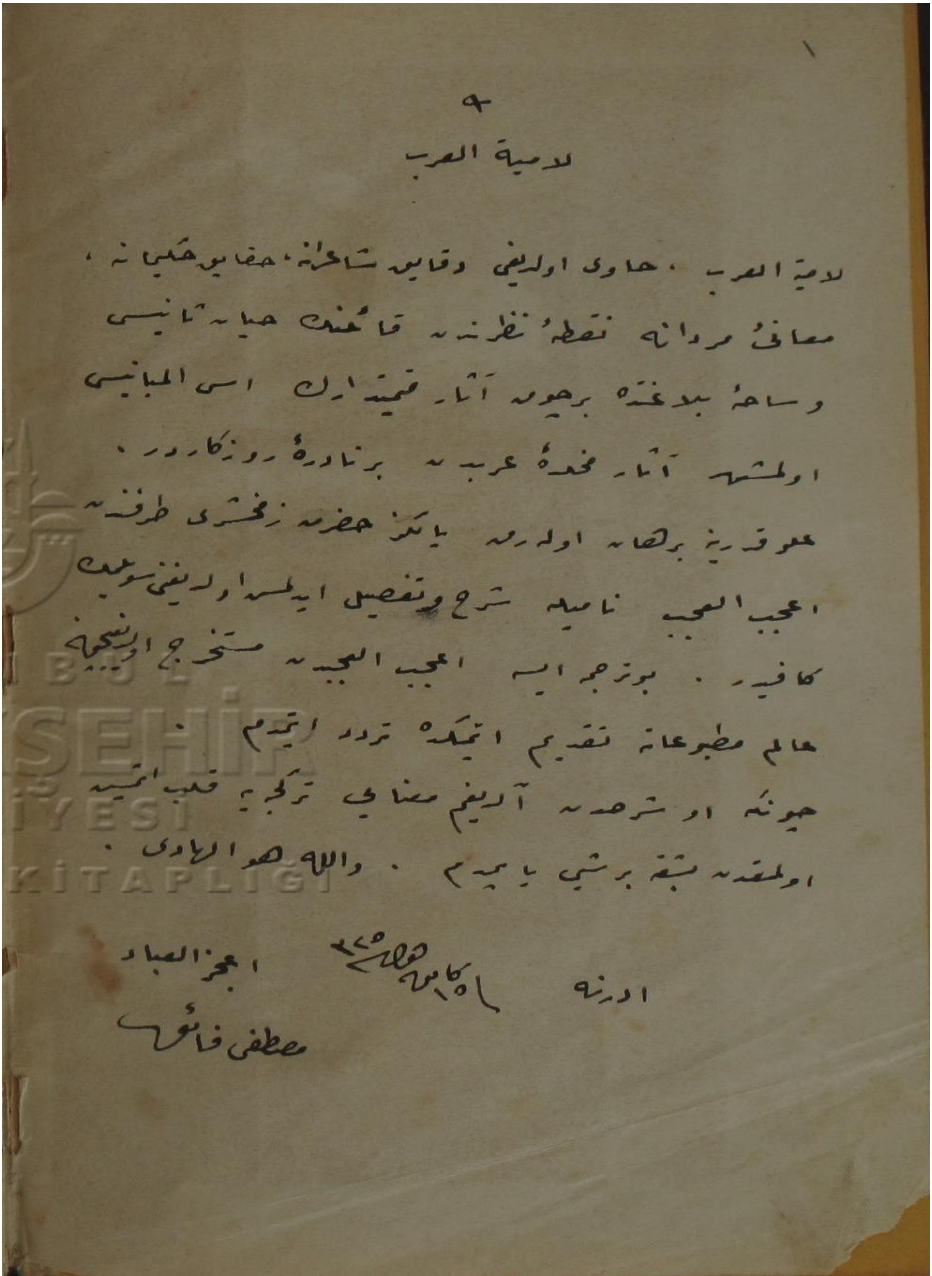
Sunguroğlu, İshak, Harput Yollarında, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı, İstanbul 1959, C. II, s. 173

eş-Şenferâ – el-Büstî – et-Tuğrâî, Lâmiyyetu'l-‘Arab, Unvanu'l-Hikem, Lamiiyetu'l-Acem ve Tercümelere, haz. Nurettin Ceviz – M. Sadi Çögenli, s. 5 – 34

Şenferâ, Lâmiyyetu'l-‘Arab, trc. Yusuf Cemil Ararat, nşr. Mustafa Sabri Sözeri, Osman Yalçın Matbaası, İstanbul 1962

Tülücü, Süleyman, “Şenferâ”, DİA, 2010, C. 38, s. 535-537

Zemahşerî, Kitâbu A'cebü'l-‘Aceb, Kahire 1328

Lâmiyyetü'l-Arab tercümesinin mukaddimesi

2

لامية العرب

أَقْبُوا نَبِيَّ أُمَّيْ صُدْرَ بَطْنِكُمْ
فَأَيَّ إِلَى قَوْمٍ سِوَالْمُ لَدَائِلِ

ترد اندر هیوا نمرگزی حاضر ایستیز . آری بویید اتصال اوزره
قاله حقه کز ، به بقه بر قوم میل ایستیم .

نَصْحَتِ الْحَاجَاتِ وَالْقَلْبِ مَقْرِبَةٍ
وَأَنَّ تَطَيَّبَاتِ نَطَائِرِ رَأْسِهِ

نصحت ایست کز حاجت و قد . ؛ یکج مرتباب ؛ آله وادواته
بیرده دکل ، مقاصد ایچمه اهضا اولمش .

وَفِي الْأَرْضِ مَنَازِلًا يُقَدِّمُ فِيهَا لَدَائِلُ
وَفِيهَا لِمَنْ خَافَ الْقَلْبُ تَقَرُّلًا

روی زمینده ، ارباب کرم ایچمه اذاره بصیه مکانه ؛
و نغصه و عداوته اضرازه ایچمه ایچمه جای عزلت برلنور .

٤

3

لَعْرَكٌ مَانِي الْوَصِيَّةِ ضَمِيحٌ عَلَى أَمْرِي
سَرِيٌّ رَاجِحًا أَوْ رَاحِبًا وَلَكِنَّهُ يَفْقَهُ

امید او تذکره ایتر امید ، ایتر خوف سائقه سید
عزم سفر ایتر ، عقلی باشنه برود ایچمه روی ایض

دلیل اولمز

٥

وَلِيٌّ دُونَكُمْ الْقُلُوبُ سِيٌّ عَمَلِيٌّ
وَارَقٌ زَلْزَلٌ وَعَرَفَاءُ جِبَالٌ

بنم سزوه بقیه انیدم وار که تیز رفار قوردر
جبروت حیلان قایدونر ، جیم مرتعدنر در .

٦

لَهُمُ الْوَالِدُ الْمُسْتَوْعِدُ الرَّزَّاقُ
كَدَيْبِيمٍ وَلَا الْجَانِي بَأْسًا يَجْذَلُ

بونمز او باراند که اره رنک ، نه تدویع ایچیده اسرار
افا اولمز نه ده خطا اینر رسوای اولمز .

4

٧

وَصَلِّ أَبِي بَابِلٍ غَيْرِ اتِّي
اِذَا عَرَضَتْ اُولَى الطَّرَائِكِ اَبَسُ

برطرفه
لهبری سنانه و بسانه تحمید . ؛ لسه آقید کور و زنی
زمانه به دهان یاره بانه کورم .

وَاِنْ مَسَّتْ اَلْيَدِي اِلَى التَّرَاوَلِمِ اَللَّهِ
بِاِحْسَانِهِ اِذَا اَجْتَمَعَ القَوْمُ اَعْجَلُ

طلمه ال اوزار لینی زمانه به عجه ایتیم . هونده آج
کوز لید عجه اید .

٩

ATATÜRK
وَ مَا ذَاكَ اِلَّا بَطْنٌ عَمِيقُ
عَلَيْهِمْ وَ طَانَ اَلْفُضُّ المَفْضِلُ

براهوالم ساده انده قایتو التزام فضیلت ایتیمه اومویمونده .
ذیرا فضیلت التزام اید اهرار اولنور .

۵
۵

۱۰

وَإِنِّي لَغَافِي فَعَدَّ مِنْ لَيْسَ هَائِلًا
بِحَسْبِ وَلَا فِي قُرْبِهِ مُتَقَلِّبٌ

احمادی اولیاد نزله معاشرترنده غیر اولیاد نزله یرینه
بنج ایچوره

۱۱

تِلْكَ الْأَمْثَالُ لِقَوْمٍ يُرَادُ مِنْهُمْ
وَأَيْضًا أُصِيبَتْ وَصَفَاءُ عَطِشٌ

اویج یا صادره کافیده که بری سجا عینی بر قف
دیری مجدد بر قفنج اوضعیس ده اوزوره بر یایه

۱۲

لِصَوْنِ مِمَّا لَمْ يَصِلْ إِلَى أَصْنَافٍ
رَاضِعٌ وَتَهْنِئَةُ الْبِلَاءِ وَتَحْمَلُ

برای که مجدد و صبه و مرکبانه محلی محلی (یعنی قایم)
مزیه اوله

إِذَا نَزَلَ عَنِ السَّمَاءِ فَكَانَ
مُرَادًا تَحْمَلُ تَرِينٌ وَتَقُولُ

6

اوره آتدلیغی زمامه ، فلا کزده بر قابیه کبی
عزیه عزیه اینه ایر .

۱۴

ولت بحرف لفتی سواره
بجده قناراً و لفتی بکل

جابوره جابوره صوصا یا نوره و کلیم که آنرکی دوه لر
بیه به ایم ده یاوریرنیک خداسی فنا اولسه .
به دوه لر سبک و سربت اولره ارنه افره سومه

ایره ای ایم

۱۵

ولا صلوات الله ربنا و ربنا
یطالعلی فی سائر کتب یفضل

تورقانه کلیم : نزهه که اولم ؛ دانش او نه او طور
ایره و خصوصاتی آنه ایله تیر اینه نزهه بزه مم .

۱۶

ولا ظفره لصبه کائن فواره
یطال به المطار یقلو و یفضل

دوه قوشکنی آنه . رحمنه تدشیم یوقه . قییم ، پاشاخی

7

بر یونانی اوجیه قوسری تصویر ایله بینه هیریز .

17

رَلَا خَالِيْفَ دَائِيَةً مَقْرَل
بِرُوْحٍ رَقِيْدٍ دَالِيًا تَحَلُّ

خانه پروردگانه ناز و نغمه دکلم . آندکی صباح اقام
عطریات استعالیله متحول اولدم .

18

وَلْتَبَيِّنْ شَرَّهُ دُونَ خَيْرِهِ
اَلْفَ اِذَا مَا رَحِمَهُ اَصْحَابُ الْعَرْشِ

سری خیریه هالی بریمیز ده دکلم که اویله اولانری
بر قورقوده صوره اوله کنر عجزلرنده سلاصلری بیه ترک
ایدرک فرای ایدر .

19

رَلَّتْ مَجِيَابِ الطُّغْمِ اِذَا اَتَمَّتْ
لَهُ ذَا الرَّوْحِ عَلَى السَّيْفِ بِجَاءُ لِقَوْلِ

برلی ایزی بلی اولدره تنزاتینده هیلدره مصادق اولرجه
تدستی اعقدکی ظلمات ایکنه شام .

8

اِذَا اَلَمَّ الصَّوَانُ لَوِي نَاسِي
تَطَايَرَتْ سِنُهُ قَارِحٌ وَنَظَل

اوپه بوروم که ایمنه انه طاسه تصارف ایتیه که
تراره لر ~~صاهیلر~~ صاهیلر .

۸۱

اِدِيمُ يَطَالُ الْجُوعَ حَتَّى اُمَيْتَهُ
وَاقْرَبُ عَنْهُ الذِّكْرُ صَغَاً فَاذْهَبْ

ایمنه تظیفاته قایستو اغز دورانیم . تاپراتنی اعانه
اییم . سانه آلم ، ذهلوا ایتیم .

وَأَسْفُ تَرَبَّ الْأَرْضُ كَيْ لَدَبْرِي لَهُ
عَلَى مِنَ الطَّوْلِ اَمْرٌ وَنَطْوَلُ

یرده طویرانه آبر یریم ، تاکه الصواتقانه اولده برکیبه
اوییم شین ایجه به کجانت ایتیمه .

وَلَوْلَا اِحْتِنَانُ النَّامِ لَمْ يَلْفُ شَرِبٌ
يُعَاسِمُهُ اِلَّا لَدَى وَمَا كَلُ

اگر عاه مانغ اولسه ایتیه ارمصینه ییجه واجیبه

تدارک بنمایید هر که زیاده آسان اولودری .
بنمایید

وَلَكِنَّ نَفْسًا مَّرَّةً لَدَيْكُمْ لِي
عَلَى الزَّامِ إِلَّا بِمَا أَقُولُ
نفس منصفه ، عا . چه مز ؛ ستر که به صاف کردیم .

وَأَطْرَفِي عَلَى الْخَضِرِ الْهَوَايَا كَمَا انْطَوَتْ
خَبْرُ طَهْرٍ مَا يَتَّقَا وَتَصَلُ
آهسته اوید قانتونیم که صم صیقی بو طلمه بر بجم کیدیم .

وَأَخَذُوا عَلَى الْقُوَّةِ الرَّهْبِ كَمَا خَذُوا
تَرَادَاهُ التَّغَالُفِ أَطْعَمُ
آه بر بکم اتفا ایم نتم صرا بصرا طولدا ه صنف
مد صرتدن زده جزئی بر بید تقوی ای لر .

خَذُوا هَوَايَا بِيَاضِهِ الرِّيحِ لَهَا فَا
خَبْرُ تَبَاتِ الْإِطَابِ وَيُقِيلُ
ایرتی کونی روز کاره یا بیرجه نه نه آج قارنه ضاغوره
سبل یا بقدرن قوتسا طرد ودر .

10

۴۸

فَمَا لَوَاهُ الصَّوْتُ مَهْبِئَةً
رَعًا فَاجَابَتْهُ تَنَازُّرٌ مَحَلٌ

برازیه صدق او مدعی برارده ده مورداً دوسه کی وقت
بر صبح قویار ، اوصی نه کنی کی لاغر مقابله

۴۹

سَدَّ لَهَا سَبَابُ الوَجْهِ كَانَتْ
قَدَحٌ تَفِي نَابِرٍ تَقْلُصٌ

اوصی اینتر بر وجه ضعیف و خیفه لکه هادتا کیه صدق
دترک اللز که بیانقو اوقدی کی لرزه بولنور

۵۰

أَمْ الْحَدَمُ الْمَبْعُوثُ هَمَّتْ دَبْرَهُ
مَخَاضٌ أَرَادَ لَهْنَ سَامٍ مَقِيلٌ

باجیدک یوقاروده دالرد قدی آله
صباغدی قاجیرنج تله ولرزه کوشته آری بکلر کی

اولور

مَهْبِئَةٌ فَوْهُ كَأَنَّ شِدْقَهَا
سُخْرُوفُ العَصَى كَالْحَيَاتِ وَبَسٌ

آخزری کیه کیه آیه صبریه وقونج برتظه
آیلر

11

فَضِيحٌ وَضِحَةٌ بِالْبَرَامِ كَأَنَّهَا
وَأَيَّاهُ نَوْحٌ قُوَّةٌ عَقْلًا نَحْلٌ

نعت آباد صحراوه برینده صبح ایتیه جمله سه برده اولیه صبح
تویار... رنه انسه، یونک یرم حاتمه ده قانیده
نومه اییور صانا.

وَإِخْفَى وَانْحَصَى وَالسِّيَّ وَالسِّيَّةُ بِه
مَرَامِلُ مَرَامِلُهَا وَعَرْنَةُ مَرْمِلٌ

صده کوزری قایم عده فغانه زار ایله صده چارم
بولنور کوزری فغانه تقیم ایله ر.

وَاللَّصِيْبُ إِذَا لَمِ يَقْعُ الْكُوْرُ أَهْلٌ
مَنْهَا وَسَمْتٌ مِمَّ الْجَوِي لَعْدٌ وَالْجَوْتُ

صانه برونه حکایه ایله صده حکایه کف ساه ایله ر.
هونه شتواده برفانه اولیه جه اولور صبر ایتیه
بی کوزل اولور.

وَفَاؤُ وَفَائِيَّةٌ بِأَدْرَاتٍ وَكَلَامٌ
عَمَّا نَقِظُ مِمَّا كَانَتْ بِجَبَلٍ

نایه لقب برده دوزر، متقوم طوطیه جه شیده اهتمام ایله
بکدیله ابراز جمیده ایله ر.

12

۴۶

وَقَرَّبَ أَسَارِيَ الْقَطَا لِدَهْ بِدَمَا
رَبِّ قَرَبًا أَهْأَوْهَا تَنْصَلُّصُ

هو آسوه ایچوه میجه برور ایسک اطرافی بیخونوییه
قطا قوشری (قیل قویروه دینلا قوشه) بنده آیتاه صوبی
ایچرلر .

۴۷

لَهْتِ وَلَهْتِ وَأَبْدَنَا وَأَسْتِ
وَسْرَبِنِ فَا رِطَ تَمْتَلِ

بهده اضم ایتم، آفرده . سابقیم باسلاسه . قنارین
آهیدیکلرینه آهیدیر . اک ایروکیسه نی به اولم .

۴۸

قُولِي عَزًّا وَهَي تَبُو لِقْرَه
وَيَابِرَه مَيْلًا ذُقُونُ وَهَوَّصَلُ

به صوره دوستیم . آندلهوه نزول ایسک اقریب
قورصاقدین صوره یقه باسلاسه .

۴۹

كَأَنَّ رَغَاها عَجَبًا وَهَوْلًا
أَضَائِمٌ مِمَّا سَفَرُ الْقَبَائِلِ تَزَلُ

صوبه اطرافه کی کورئیدنده ، هارنا صوبه قبائل
توانیا بریه ایچورلر نطه اولور .

13

١٢
٤٠
تَرَفِيهِ مَهْ سَتَى إِلَيْهِ فَضِيحًا
تَلَاغَمًا أَذْرَادَ الدُّطَائِمِ سَدَلًا

صباحه فخره آنکه برید و درو اینکجه ، دوه سو-سوی کی
صوابینه طویوندی .

٤١
فَبَدَّ غِيَاثًا تَمَّ رَتَّ كَانِيَا
مَعَ الصَّبْحِ رَبِّ مِثْرَ أَحَاظَةِ بَجْدِ

عجه عجه صوابیکه صدره احاطه قیده سینه
بر فرق سواره صابجه کیوسه کی هیلو کی .

٤٢
وَأَلْفٌ رَجْمٌ الدَّيْمِ عِنْدَ فَرَاثَا
بِأَهْلِ تَنْبِيهِ سَنَائِنُ قَحْلِ

به قوی کیلکه دایانه قوی یرلم سرجیب
باتندره مألوفم .

٤٣
وَأَعْدِلْ مَخْرُضًا كَأَنَّ فُضُوضَةً
كُفَّابٌ دَخَاظًا لِذَعِيبٍ قَرِيٍّ مَثَلِ

باشه انه قوی قولرم یصیده ای-م ؛ او قولدکه مفصلی
انجید او بوغیبرک آت قدر کی دبع دبع طودور .

٤٤

14

فَإِنَّ تَبَسُّيَ بِالسَّفَرِ أُمَّ قَطَلٍ
لَمَّا انْقَبَطَ بِالسَّفَرِ قَبْلَ أَطْوَلٍ

اگر ضرب و ضرب سرفی سرفیه زرافیه محذومه اولیویه
رقبه سرفیه و هویم سقوط اولیویه می کنند

رها هر قدر .

٤٥

طَرِبَ ضَائِبَاتٍ تَبَايَرْنَ لِحَى
عَقِبَتُهُ يَدَيْهَا حُمَّ أَوْلٍ

سرفی او زانده مکتب . جنایتد مجاریه نون انفرین
ار تبی . با ال آتی طواریه هاتیبه .

٤٦

تَنَامُ إِذَا مَا نَامَ يَقْضَى حَيُّونًا
هَيَاتًا إِلَى كَرَاهِيَةٍ تَنْقُضُ

سرفی او یودیفی زما او ضباتیده او یورسه ده
کوزری او یانق . سرفی قناری ایه جیب سید
خرینه بولنور .

٤٧

وَالَيْضَ لَهْمُومٌ مَا تَزَالُ تَقْوِيهِ
عِيَادًا لِحَيْسِ الرَّبِيعِ أَوْ هَيْسِ النَّصْلِ

سرفیه باشنده در در وقت استغنیه که اف نه محای بر صسط اولیویه
شوقه و اینکه در در وقت ده هاتیر .

15

٤٨
اِذَا وَرَدَتْ اَصْدِقَاتُكُمْ اِنَّمَا
تَوْبٌ فَتَأْتِي مِنْ حَيْثُ رَضِيَ عَلَيْ

د- در وقت ورود اینکجه به دفع ایتم . نکه صکره دوز
زیر بالاده تراجم ایتم .

٤٩

فَأَسَاتِرُنِي كَأَنَّهُ الرَّبُّ ضَاحِكًا
عَلَى تَبَتُّ أَحْقَى وَلَدِ انْطَل

بنی بیدنه کن عریایه ، تخیف ، یالییه آیاهه کویتر

٥٠

فَأَيُّ لَمَوْطِ الصَّبْرِ اِحْتِاطُ بَرِّهِ
عَلَى مَنْ قَلْبُ السَّمْعِ وَالْحَزْمِ انْطَل

بنیم وی الصبر اولدوره صبری نفس کوه ایتیمده .
ادسده یوریک اولدیفیده ، حزم و احتیاط اولدوره
قدم باصه یفنده .

٥١

وَأَعْرِمُ أَهْلَانًا وَأَخِي وَأَهْلًا
يُنَالُ الْفِي ذَوَالْبَعْدَةِ الْمَبْدَلِ

گاه غنی اولورم گاه فقیر . نفس اسیرک یسوب احتیاط
بصومافه ایندرده نائل غنا اولور .

16

٥٢
فَدَا جَزَعٌ مِمَّهْ خَلَّةٌ تَبَيَّفُ
وَلَا مَرِيحٌ تَحْتَهُ الْفِي أَتَجَلُ

فقد وضوئته صفت كوترم كيبه هالمى سويدى مم .
نيميه اولجوده سوينم وتب الميم .

٥٣
وَلَا تَرَدُّ لَيْسَ الدَّجَالُ حَلْمِي وَلَا أَرَى
سَوْلًا بِأَعْقَابِ الْأَقَارِبِ أُتَمِلُ

صمد بن حلمى استخفاف ائمه جوهه بولم . بر كيم بنه
پي سوال ائمه جباريه ايه زن . عالمه سوزيني سزاي

٥٤
وَلَيْفَةٌ حَسِي صَطْبِي الْقَوْسِ بِيَا
وَأَوْطَعُ الدَّلَاقِ بِأَيْتَمِلُ

قوس ورامى يا قوب آتيد ايضه جمع درم صفوه
صيده سيجر اولور كه

٥٥
دَعَتْ عَلَى فِطْنِي وَبَنِي وَصَحْبِي
بِيَا وَبِيَا وَوَجْرِي وَأَفْطَلِي

به اويد سيجر دم قا اطقه يا غفور آتده هكده يوله صيقارم
يائنه رقيه اولوره آصوه صفوه دهشت و صيده نه بيقه سوزينه

17

٥٦
فَأَمِيتَ نِيوانًا وَأَمِيتَ الدَّ
رَعَدَتِ كَمَا أَبْأَتِ وَاللَّيْلُ الْبَل

بجاستنب قاديندى طول و صوجقلى تيم قالمى مخاطره سن
براقدر كتمم دكيتيم كى نه ^{دصل} واصل و قلمه برنجى عودت

٥٧
وَأَصْبَحَ عَنِّي بِالْفَيْصَا وَجِبَالًا
زَيْفَانٍ مَسْؤَلٍ وَأَخْرَجَهُ نَيْل

خه قطه نه ^ص و غميصا ساندك ابي زرق اولوب ^ن بربرينه
سوال ايتير .

٥٨
فَقَالُوا لَقَدْ هَمَّتْ نَيْلٌ كَلَانَا
فَقُلْنَا اذْبُتْ لِحَىٰ أُمِّ قَسْرٍ فَرَعَل

دييير رنج كوكيلر ها اولام با سدينج عجبيا قور دى
طول سورا صرتدن ديك .

٥٩
فَلَمْ تَقِ الدَّانِيَةَ ثُمَّ لَعَوَتْ
فَقُلْنَا قَطَاءُ يَبِغِ أُمِّ يَبِغِ أَجْدَل

نمه ساره بردف باغ سوب صدره صوصه قد كويه ديك
يا قطا قوسكى اوركت - يا بر شاهيد .

18

فَإِنَّ بَيْنَ يَدَيْهِ لَكُلِّ شَيْءٍ حَافِظًا
وَإِنَّ بَيْنَ يَدَيْهِ لَأَنَا مَلَكًا الْعَالَمِينَ يَفْصَلُ

اگر آنگاه در کل در هر چه ایستد بدو در میان آن

انسان اولی، انسان ده بریند تا میسر

(بواجب است که بین هر طرفه کیه به هر دو دست میسر کرده بر کعبه)

اولین بیست و دو

وَيَوْمَ مَدَّ السُّرَىٰ يَذُوبُ كَمَا
أَفَاعِيهِ فِي رِضَائِهِ تَمْلِكُ

شبهه حرارتی که در آن روز ذوب شود و بر نظاره و برهنگ

باید نری آتش تو را اینجند بر کعبه بر کعبه قیورانه یاز

کوثرند بر کعبه

وَلَدَاتُ الرَّحْمٰنِ اَلْمَرْجَلِ
وَلَدَاتُ الرَّحْمٰنِ اَلْمَرْجَلِ

به او هر که در هر چه قائم است بر نظاره و برهنگ

بر تیره بزده بخار به با سینه بقیه بر سینه و برهنگ

وَصَافِي اِذَا هَبَّتْ لَهَا الرِّيحُ طَيِّبَةً
كِبَابِي عَمَّ اَحْطَافِيهِ مَا تَرَقُّلُ

١٩
 برده صاحبم اوزامسه اوزوررم سترائیده بوئندی .
 برهوه زمانر باقمسه اولرقدنده عادتا کجه کبی
 اولرجه روزگار استکجه طغماز ایی . تصیبرده طرته
 ایی ری . ٦٢

بَعْدَ مَيْسِرِ الْكَلْبِ وَالضُّلَى عَمْدَهُ
 لَهُ عَجَبٌ غَافٍ مِمَّنْ الْفَسْ كَحَوْلِ
 طولرده ن باغدنسه ونه باقمسه ایی . بیقانه بیقانه
 تمام برنده کیر طومسه ایی .

٦٤
 وَفَرَقَهُ كَطَرِ الرَّسِّ قَفْرَ قَطْمَنَهُ
 بِطَائِفَتِهِ طَرْمَهُ لَيْسَ يَجْعَلُ
 دفعانه یا یا اولرجه ، تنایا اریه جودرم قطع ساف
 اییم که اوزوررمه اتیلرجه یوروما سده .

٦٥
 وَالْحَقُّ أَوْلَاهُ بِأَخْرَافٍ مَوْفِيَا
 عَلَى قَنَةِ أَقْسِ مَرَا وَاصِلِ
 او تنایا جودری برباشه برباشه قطع ایی رکه کاه کاه
 یونسک تیر اوزوررمه دیزلری دیکر او طورور اییم .

20

٦٦

تَرَوُّدُ الْأَرَاوِي الضَّمِّ حَوِي كَأَنَّ
عَنَارِي عَمِيْنِ الْمَدَى الْمَذِي

جیدتر کیسه یا سابق نبات بن اطرافه طولاً شردی .

٦٧

رَبِّكَ نَ بِالْأَصَالِ حَوِي كَأَنَّ
مِنَ الضَّمِّ أَدَى تَجِي الْبَلْعِ أَخْضَلُ

جیان ضمیمه جیدتره قوه طرند به بری ده به ابریم کی

بعد الزوال صینم یا نه اصباح ایدرردی

صورت

Atatürk Kütüphanesi
1979
İstanbul

İSTANBUL
BÜYÜK
BELEDİYE
ATATÜRK

